

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 535. PLENÁRIS ÜLÉSE – 60 ÉVES AZ EGSZB, 2018.5.23.–2018.5.24.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Szociális vállalkozások, a migránsok integrációjának motorjai

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2018/C 283/01)

Előadó: **Giuseppe GUERINI**

Közgyűlési határozat:	2016.1.21.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	Egységes piac, termelés és fogyasztás
Elfogadás a szekcióülésen:	2018.4.27.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2018.5.23.
Plenáris ülés száma:	535.
A szavazás eredménye:	186/1/2
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az utóbbi időkben kibontakozott migrációs jelenség próbára tette az Európai Unió belépési rendszerét, és igazi „stressztesztet” jelentett az Unió és a tagállamok migrációs, szociális és biztonságpolitikája szempontjából.

1.2. Az EGSZB alapvető fontosságúnak tartja, hogy az európai intézmények a tagállamok kormányaival együtt összehangolt politikákat támogassanak annak érdekében, hogy egyértelműbbé, fenntarthatóbbá és hatékonyabbá lehessen tenni azokat a módokat, amelyek révén a harmadik országból érkező személyek beléphetnek Európába és ott letelepedhetnek, dolgozhatnak, állampolgárságot szerezhetnek és nemzetközi védelmet kaphatnak. Az EGSZB külön figyelmet szentel a társadalmi kirekesztettséggel fenyegetett migráns személyeknek, például a beteg vagy mentális betegségben szenvedő személyeknek, a fogyatékosoknak, az időseknek.

1.3. Az EGSZB megállapítja, hogy a szociális vállalkozások képesek voltak meghatározni (az integráció, a segítségnyújtás és a leghátrányosabb helyzetű emberek védelme terén kifejtett) tevékenységük⁽¹⁾ közös elveit, és konstruktív módon kezelték azt a kihívást, amelyet a bevándorlók segítése jelent, valamint mozgósították az érintett közösségeket és polgárokat.

⁽¹⁾ A szociális vállalkozások szerepéről lásd még: HL C 117 2000.4.26., 52. o.

1.4. A szociális vállalkozások nagyobb elismerést érdemelnek az inkluzivitás iránti hajlandóságuk okán, ezért az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság kezelje kiemelten e vállalkozási formákat az uniós politikák kialakítása és az európai alapok programozása során, különös tekintettel a szociális jogok európai pillérének érvényesítésére, ahogyan azt a szociális gazdaságról szóló, 2017. november 16-i konferencia, valamint a 2017. november 17-én Göteborgban tartott európai csúcstalálkozó is hangsúlyozta.

1.5. A szociális vállalkozások minőségi munkahelyeket teremtenek olyan ágazatokban, ahol nagy a munkaerőigény és nagy arányban alkalmaznak Európán kívüli személyeket. Ezekben a szociális vállalkozásokban a részvétel dimenziójának a biztonság és a védelem szempontjából van jelentősége, amikor strukturálódik a gazdasági tevékenység, mivel ez az informális gazdaságból és a be nem jelentett munkából való kiemelkedést jelenti.

1.6. Ennélfogva a szociális vállalkozások alapvető szerepet játszanak, mivel a bevándorlók integrációs folyamatának négy területére is hatással vannak: az egészségügy és a segítségnyújtás; a lakhatás; a képzés és az oktatás (különösen az Európai Unióban való letelepedéssel összefüggő jogokkal és köteleességekkel kapcsolatos tudatosságnövelés révén); valamint a foglalkoztatás és a migráns személyek aktív beilleszkedése az őket fogadó társadalmakba.

1.7. Mivel a szociális vállalkozásokra különösen jellemző, hogy a gondozási tevékenységekkel kapcsolatos ágazatokban, a megosztásalapú gazdaságban és a körforgásos gazdaságban tevékenykednek, az EGSZB szerint elősegíthetik és támogathatják az új munkahelyek létrejötté mellett a migránsok és menekültek vállalkozó kedvét és gazdasági tevékenységekben való részvételét. Az Európai Uniónak továbbra is támogatnia kell a szociális gazdasági vállalkozásokat mint a növekedésnek és bevándorlók munkaerőpiaci és társadalmi integrációjának eszközeit. Az EGSZB ezért arra kéri az európai intézményeket, hogy kezeljék kiemelten a szociális vállalkozásokra irányuló politikákat, ahogyan azt már az Európai Bizottság 2018-as munkaprogramjára vonatkozó észrevételeiben is szorgalmazta ⁽²⁾.

1.8. Azoknak a bizonyítékoknak a fényében, amelyek alátámasztják, hogy a szociális vállalkozások hatékonyan segítik elő a migránsok foglalkoztatási és társadalmi integrációját, az EGSZB kéri az Uniót, a tagállamokat és a nemzetközi közösséget, hogy vezessenek be foglalkoztatással kapcsolatos ösztönzőket, amelyekhez a munkaerőpiaci integrációban részt vállaló szociális vállalkozások férhetnek hozzá.

1.9. Az elért eredményekről 2017 novemberében benyújtott jelentés alapján az EGSZB megerősíti, hogy összehangolt megközelítésre van szükség az Unió és a tagállamok között ⁽³⁾. Egyértelmű ugyanis, hogy ha nincs hatékony belépési rendszer a migránsok számára, akkor továbbra is folytatódni fog a nemzetközi védelem iránti kérelmek helytelen használata, ahogyan azt az utóbbi években megfigyelhettük. Az EGSZB nyomatékosan megismétli, hogy a nemzetközi védelmi rendszerrel való visszaélés esetei nem indokolják a néhány tagállam által bevezetett korlátozásokat azzal kapcsolatban, hogy harmadik országok állampolgárai menedékgig iránti kérelmet nyújthassanak be a területükön.

1.10. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy gondoskodjanak jobb koordinációról a migráció kiindulási és tranzitorzágaival annak érdekében, hogy esélyt lehessen teremteni az életkörülmények javulására, különösen a gazdasági okokból, illetve az éhínség, vagy az éghajlatváltozás miatt útnak induló embercsoportok számára, egyidejűleg kívánatos lenne határozottabb európai külpolitikát folytatni azokkal az országokkal szemben, amelyekben a háború, a diktatúra és az üldözés kényszeríti menekülésre az embereket.

1.11. Az EGSZB konkrétan kéri, hogy az Unió a migrációs jelenség kezelését azoknál az okoknál kezdje, amelyek az embereket lakóhelyük elhagyására késztetik, vagyis a szegénységnél, a konfliktusoknál, a diszkriminációnál és az éghajlatváltozásnál. Ehhez elengedhetetlen, hogy az Európai Unió megújítsa kötelezettségvállalását a diplomácia és a nemzetközi fejlesztési együttműködés terén, többek között egy „fejlesztési együttműködésre vonatkozó rendkívüli beruházási terv” segítségével.

2. Általános megjegyzések

2.1. A szociális vállalkozások kulcsfontosságú szerepet töltenek be az európai gazdaságban és társadalomban, az Unió sokszínűségében rejlő gazdagságot testesítik meg, és hozzájárulnak az Európa 2020 stratégia céljainak eléréséhez, amennyiben Európát intelligensebbé, fenntarthatóbbá és inkluzívabbá teszik ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Az EGSZB hozzájárulása az Európai Bizottság 2018. évi munkaprogramjához, különös tekintettel annak 2.4.6. és azt követő pontjaira.

⁽³⁾ „Eredményjelentés az európai migrációs stratégiáról”.

⁽⁴⁾ HL C 318., 2009.12.23., 22. o.

2.2. A szociális vállalkozások jelentős mértékben járultak hozzá a társadalomban lezajlott változások kezeléséhez. A szociális vállalkozások a társadalom számos területén jelen vannak, és innovatív kezdeményezéseket indítottak az önmagukat ellátni nem tudó emberek, különösen az idősek és a fogyatékosok egyre növekvő ellátási és gondozási igényeinek kielégítésére. Sok esetben segítettek a nők munkaerőpiaci részvételének növelésében, nemcsak a nőknek a szociális vállalkozásokba való közvetlen bevonása révén, hanem a gyermekekre és a családokra irányuló új szolgáltatások létrehozásának köszönhetően is ⁽⁵⁾. Ugyanakkor a szociális gazdasági vállalkozások elősegítik a hátrányos helyzetű emberek foglalkoztatási lehetőségeinek megteremtését, különös figyelmet fordítva a súlyos társadalmi kirekesztés kockázatával fenyegetett személyekre, például a fogyatékosokra, a mentális betegségekben vagy alkohol- vagy kábítószer-függőségben szenvedőkre. A szociális vállalkozások rendkívül fontos szerepet játszanak az európai szociális modell előmozdításában ⁽⁶⁾.

2.3. A kihívások között, amelyekkel az Uniónak az utóbbi évek folyamán szembe kellett néznie, különös jelentőségűvé vált annak az egyre növekvő migrációs áradatnak a kezelése, amelynek során emberek milliói menekültek el a háborúk, az éhínség, az üldöztetés és az éghajlatváltozás miatti szélsőséges életkörülmények következtében, és lépték át a kontinens határait. A jelenség próbára tette a tagállamok belépési rendszerét, valamint a migrációs, szociális és biztonságpolitikát. Bizonyos értelemben az Unió migrációs politikája „stresszteszten” megy át: fontos megragadni ezt az alkalmat arra, hogy figyelmesen kielemezzük a rendszer által generált reakciókat és az általa adott jelzéseket, hogy célzott beavatkozásokra kerülhessen sor, és fokozni lehessen az EU politikáinak hatékonyságát és eredményességét.

2.4. Az újonnan érkezettek integrációja dinamikus folyamat, mely az idők folyamán változik, együtt alakul annak az országnak a gazdasági, társadalmi és kulturális kontextusával, amelyben ezek az emberek letelepednek. Ez a folyamat mindenekelőtt azokat a kérdéseket veti fel az Unióban, a tagállamokban és az európai társadalomban, hogy miként léphetnek be az Unióba nem európai polgárok, hogyan telepedhetnek le, élhetnek és dolgozhatnak az Unióban, és hogyan kaphatnak nemzetközi védelmet.

2.5. Bár a szociális vállalkozások az egyes országok eltérő kontextusában más-más formában működnek, képesek voltak kinyilvánítani tevékenységük (azaz az integráció, a segítségnyújtás és a leghátrányosabb helyzetű emberek védelme) közös elveit, és konstruktív módon kezelték azt a kihívást, amelyet a bevándorlók segítése jelent.

2.6. A szociális vállalkozások tevékenységeinek fő jellemzői közül ki kell emelni az érintett helyi közösségek mozgósításának és bevonásának képességét, amelynek keretében a vállalkozások olyan hálózatokat és partneri kapcsolatokat hoznak létre, amelyek javítják a központi és a helyi közigazgatással való kapcsolatokat olyan segítségnyújtási és integrációs folyamatok megszervezése érdekében, amelyet a helyi lakosság jobban elfogad.

2.7. Ennélfogva a szociális vállalkozások alapvető szerepet játszanak, mivel a bevándorlók integrációs folyamatának négy területére is hatással vannak: az egészségügy és a segítségnyújtás; a lakhatás; a képzés és az oktatás (különösen az Európai Unióban való letelepedéssel összefüggő jogokkal és kötelezettségekkel kapcsolatos tudatosságnövelés révén); valamint a foglalkoztatás és a migráns személyek aktív beilleszkedése az őket fogadó társadalmakba. Ennek során a szociális vállalkozások és a civil társadalmi szervezetek találkozóhelyeket hoznak létre az európai polgárok és az újonnan érkezők között, támogatják a közöttük folyó párbeszédet, és ezáltal elősegítik az előítéletek és félelmek csökkentését.

3. A migráció Európában: az utóbbi évek fejleményei

3.1. A migrációs jelenség áttekintése összetett művelet, mivel a migrációt folyamatos átalakulás jellemzi. A ma tapasztalható helyzethez a háborúk, a diktatórikus kormányzatok, az éghajlatváltozás, valamint a mélyszegénység és a nélkülözés vezettek el.

3.2. Az ENSZ szerint 2015-ben több mint 244 millió ember, azaz a Föld lakosságának 3,3%-a lépte át származási országa határát, hogy politikai menedéket, munkát, vagy „barátságosabb” gazdasági és éghajlati feltételeket találjon ⁽⁷⁾.

3.3. Az utóbbi években egyre nőtt az Európába belépni próbáló emberek száma. Abszolút értelemben az Eurostat 2015-ös adatai azt mutatják, hogy az EU 28 tagállamába harmadik országból érkező bevándorlók száma 2,7 millió volt, 56%-uk férfi, 44%-uk nő.

⁽⁵⁾ Sok esetben ezeket a tevékenységeket a családon belül szinte kizárólag a nők végzik, megakadályozva ezzel a nők munkaerőpiachoz való hozzáférést.

⁽⁶⁾ HL C 24., 2012.1.28., 1. o.

⁽⁷⁾ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N17/002/18/PDF/N1700218.pdf?OpenElement>.

3.4. A rendkívüli beáramlást számottevő mértékben befolyásolta a háborús helyzet miatti instabilitás, akár az olyan, konfliktus sújtotta országokban, mint Szíria, akár olyan országokban, ahol a háború utáni stabilizációs folyamatot még ma is komoly nehézségek akadályozzák, például Irakban és Afganisztánban. Éppen ezek az országok azok, amelyekből 2016-ban az Unió országaiban menedéket kereső migránsok körülbelül 54 %-a származott ⁽⁸⁾.

3.5. Mindezekon kívül jelentős azoknak a személyeknek a migrációja is, akik származási országukban nehéz gazdasági helyzetben vannak vagy a környezeti feltételeik nem megfelelők. Számos esetben az afrikai kontinensről érkező emberekről van szó, amely áramlásra komoly hatással volt a Földközi-tenger déli partja mentén elhelyezkedő államok fokozódó instabilitása.

3.6. Ebben az összefüggésben az Európai Unió által kialakított szabályrendszerben felmerült néhány hiányosság és nehézség, amelyek rámutattak arra, hogy az Unió külső határainak kezelése nem kielégítő, a belépések szabályozása pedig nem megfelelő, valamint hogy felül kell vizsgálni a tagállamok fellépésének irányt adó elveket és módszereket.

3.7. Az EGSZB több alkalommal is foglalkozott a migrációs politikák témájával ⁽⁹⁾, és üdvözli a kezdeményezést, amelyet az Európai Bizottság az európai migrációs stratégia elfogadásával tett. 2017. novemberi jelentésében az Európai Bizottság az EU tagállamai közötti koordináció javítására és a migránsok származási és tranzitországaival folytatott párbeszéd folytatására szólított fel ⁽¹⁰⁾. A végrehajtási nehézségek miatt az EGSZB szorgalmazza a kvótarendszer felülvizsgálatát.

3.8. Fontos tehát felülvizsgálni azt a szabályrendszert, amely lehetővé teszi a migránsok számára, hogy törvényes úton jussanak be az Unióba, és amely egyrészt meg tudja védeni a menedékkérőket, másrészt lehetőséget tud adni azoknak, akik a kedvezőtlen éghajlati vagy gazdasági körülmények miatt menekültek el, hogy Európában biztonságos lakhelyre találjanak, és hozzá tudjanak járulni az Unió gyarapodásához, jogaik garantálása mellett. Egy ilyen fellépés megvalósítaná az ENSZ-nek a migrációs jelenséggel kapcsolatos ajánlását, amely szerint „mindenkinek az az érdeke, hogy a migráció ne illegálisan, hanem biztonságos és törvényes módon, szabályozott formában történjen” ⁽¹¹⁾.

3.9. Az EGSZB üdvözli az állam- és kormányfők tavaly november 17-én Göteborgban tartott nem hivatalos csúcstalálkozójának következtetéseit, amelyek Európa jövőjének megteremtésével foglalkoztak, a tisztességes munkát és a növekedést középpontba helyezve. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá a göteborgi találkozó munkáját megnyitó, „A szociális gazdaságnak a munka jövőjében betöltött szerepe” elnevezésű kísérő rendezvény jelentőségét, kiemelve a szociális gazdaság hozzájárulását az uniós szakpolitikákhoz.

3.10. Emellett biztató a Tanács és az Európai Parlament megállapodása, mely az Unió 2018-as költségvetésénél kiemelten kezelendőnek ismeri el „a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés elősegítését, a biztonság megerősítését és a migráció jelentette kihívások kezelését” ⁽¹²⁾.

3.11. Az EGSZB sürgeti az európai intézményeket, hogy foglalkozzanak a dublini rendelet végrehajtása során felmerült problémákkal. 2017. november 16-án az Európai Parlament állásfoglalást fogadott el, amelyben felvázolja a rendelet felülvizsgálatát célzó munkamódszereket, külön utalva az összes tagállam részvételére az automatikus és állandó áthelyezési mechanizmusban.

4. A problémák lehetőségekbe alakítása: a szociális vállalkozások mint a segítségnyújtás és az integráció motorjai

4.1. Az egyik tényező, amely miatt az újonnan érkezettek nem tudnak elindulni a beilleszkedés útján, és így nem tudnak hozzájárulni a gazdasági és társadalmi élethez azokban a közösségekben, ahol letelepednek, a státuszuk bizonytalanságában keresendő, valamint abban, hogy a menedékkérő iránti kérelmek kivizsgálása hosszan elhúzódik.

⁽⁸⁾ Eurostat-adatok – In: „Rapporto sulla protezione internazionale” (Jelentés a nemzetközi védelemről), megjelent az ANCI, a Caritas Italiana, a Cittalia, a Fondazione Migrantes és a SPRAR központi hivatala gondozásában, az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságával együttműködésben. Lásd továbbá: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/main-tables>.

⁽⁹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/hu/policies/policy-areas/migration-and-asylum/opinions>.

⁽¹⁰⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

⁽¹¹⁾ Az ENSZ-főtitkár migrációért felelős különleges képviselőjének jelentése, 2017. február 3.

⁽¹²⁾ <http://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2017/11/18/2018-eu-budget-agreement-reached/>.

4.2. Az, hogy az újonnan érkezettek évekre a humanitárius segítségnyújtás keretei közé szorulnak, anélkül, hogy oktatásban, szakképzésben vehetnének részt és jövedelemszerzési lehetőséghez juthatnának, akadályozza emberi tőkéjük kibontakozását, valamint azt a képességüket, hogy pozitív módon járuljanak hozzá az őket befogadó ország gazdaságához és társadalmához⁽¹³⁾. Ebben a folyamatban az EGSZB a közelmúltban kiemelte a szociális gazdasági vállalkozások meghatározó szerepét a radikalizmus megakadályozásában és a közös értékek, a béke és az erőszakmentesség előmozdításában⁽¹⁴⁾.

4.3. Az EGSZB kívánatosnak tartja, hogy a vita során térjenek ki az olyan meglévő mechanizmusok hatékonyságának felmérésére is, amelyek lehetővé teszik, hogy harmadik országok polgárai kérelmet nyújthassanak be az Európai Unióban munkaügyi okokból való letelepedés iránt.

4.4. Ugyanígy központi jelentőségű az is, hogy az Unió a migrációs jelenséget azoktól az okoktól kiindulva kezelje, amelyek az embereket lakóhelyük elhagyására készítetik, úgymint a szegénység, a konfliktusok, a diszkrimináció és az éghajlatváltozás. Ehhez elengedhetetlen, hogy az Európai Unió megújítsa kötelezettségvállalását a diplomácia és a nemzetközi fejlesztési együttműködés terén.

4.5. Jóllehet alkalmazása eddig inkább korlátozott volt, a kékkártya-rendszer felülvizsgálata kielégítheti az Unióba való belépés legális új lehetőségeivel kapcsolatos igényeket is. Ezzel kapcsolatban az EGSZB emlékeztetett arra, hogy szükség van egy, az Európán kívüli munkaerő bevonására irányuló európai stratégiára, hogy garantálni lehessen az Unió növekedését és jólétét. Ennek során figyelembe kell venni a migráció hatásait a bevándorlók származási országaiban, amelyeket támogatni kell további fejlődésükben és oktatási rendszerük fejlesztésében egyaránt⁽¹⁵⁾. Az EGSZB javasolja a kék kártya potenciális kedvezményezettjei köre bővítésének értékelését, különös tekintettel azokra, akik vállalkozást indítanak, előmozdítva a szociális vállalkozásokra irányuló figyelmet is.

4.6. Sok esetben a civil társadalom mozgósította magát, hogy a helyi, nemzeti és nemzetközi intézményekkel együttműködve legális és átlátható eljárásokat biztosítson, és bátorító jelzéseket adjon. Az Olaszországban a Szent Egyed Közösség, az olaszországi evangélikus egyházak szövetsége, a Tavola valdese és az olasz kormány által megvalósított „Humanitárius folyosók” projekt fontos példa a kísérleti intézkedésekre. Ennek köszönhetően 2016 februárjától napjainkig több mint 1 000 ember számára vált lehetségessé, hogy nemzetközi védelmet kérjenek, és segítséget kapjon a kérelmek kezelésében, mielőtt útra kelne az Unió valamelyik országa felé⁽¹⁶⁾.

4.7. Kívánatos lenne, hogy a bevándorlással kapcsolatos jövőbeli politikák megalkotásánál figyelembe vegyék ezeket a kísérleti intézkedéseket. Különösen hasznos lenne a nemzetközi intézmények közötti koordináció javítása, egyrészt annak érdekében, hogy a belépés e formáit ne alkalmi jelleggel kezeljék, másrészt elkerülendő a megkülönböztetést a humanitárius folyosókat igénybe vevő, a befogadás fázisát követően is széles körű védelmet élvező „kevés kiválasztott” és a mindebből kirekesztett tömegek között, akik embercsempészeknek és illegális módszereknek esnek áldozatul.

4.8. A szociális vállalkozások szerepe meghatározó az általuk végzett, a társadalmi és munkaerőpiaci beilleszkedést elősegítő tevékenység miatt, amelynek során kiaknázzák a migránsokban rejlő képességeket, akik az esetek többségében azért döntenek származási országuk elhagyása mellett, hogy jobb életkörülményeket és munkalehetőségeket találjanak.

4.9. Számos esetben elismerték, hogy a migránsok fontos szerepet töltenek be az Unió szempontjából, és kívánatosnak tartották többek között kreativitásuk és innovációs képességük megerősítését. E cél elérése elősegíti a munkahelyek számának növekedését, ugyanakkor fokozza a termelő ágazatok nemzetközi jellegét, és kedvez annak, hogy – például kereskedelmi – kapcsolatok jöjjenek létre a migránsok származási országaival⁽¹⁷⁾. Az európai gazdasági és társadalmi struktúra kapacitásának erősítése a migránsok integrálása szempontjából alapvető fontosságú a kkv-kra irányuló európai politikák hatékonyabbá tétele szempontjából is, különösen abban a tekintetben, hogy képesek-e túlélni az egyre inkább globalizált piacokon, amint azt az EGSZB ezzel kapcsolatos véleménye is hangsúlyozza⁽¹⁸⁾.

⁽¹³⁾ Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága: *Framework for durable solutions for refugees and persons of concern* (Tartós megoldások keretrendszere menekültek és érintett személyek számára), 2003. május, Genf.

⁽¹⁴⁾ HL C 129., 2018.4.11., 11. o.

⁽¹⁵⁾ HL C 75., 2017.3.10., 75. o.

⁽¹⁶⁾ <http://www.santegidio.org/pageID/11676/Corridoi-umanitari.html>.

⁽¹⁷⁾ HL C 351., 2012.11.15., 16. o.

⁽¹⁸⁾ HL C 345., 2017.10.13., 15. o.

4.10. A szociális vállalkozások számos esetben fontos szerepet játszottak a migránsok pozitív gazdasági és társadalmi szerepének elismertetésében, mivel magas színvonalú munkahelyeket teremtenek mind a munkaerő-igényes ágazatokban, mind a technológiai innováció és digitalizáció jellemezte területeken. Mindenképpen a legfontosabbak közé kell sorolni a személyes ápolást, valamint a szociális szolgáltatásokhoz, a gyermekgondozási szolgáltatásokhoz és általánosságban véve a segítségnyújtáshoz való hozzáférés biztosítását azon személyek számára, akik nem tudnak magukról gondoskodni és akiket a társadalmi kirekesztés veszélye fenyeget. Sok esetben ezekben az ágazatokban a legmagasabb a harmadik országból származó munkavállalók aránya.

4.11. Egyes ágazatokban azonban, mint amilyen az ápolás, a mezőgazdasági fizikai munka, az építőipar és a vendéglátás, számos példa van a szabálytalan foglalkoztatásra, éppen ezért fontos támogatni a szociális vállalkozásokat, amelyek bizonyították, hogy fontos szerepet tölthetnek be az integráció és a munkaszerződések szabályossá tétele terén, szerepet biztosítva a migráns személyeknek és garantálva a munkavállalói jogokat az említett ágazatokban, összhangban a vonatkozó uniós politikákkal, illetve küzdve az önfoglalkoztató státusszal való visszaélés ellen⁽¹⁹⁾.

4.12. Az otthoni ápolás körébe tartozó munkák esetében, amelyet nagyrészt nők végeznek közvetlenül a családoknál, gyakran alakul ki olyan helyzet, amely megakadályozza a szakmai fejlődést. Egy, a migráns nők vállalkozó kedvét meghatározó tényezőkkel kapcsolatos közelmúltbeli tanulmány kimutatta, hogy egyebek mellett a kompetenciák elismerésének hiánya ösztönöz önálló vállalkozásra⁽²⁰⁾. Ha megfelelő szakpolitikai támogatást kapnak, ezekben az ágazatokban a szociális vállalkozások jelentős szerepet játszhatnak a foglalkoztatás kifejlesztésére és a migránsok kibontakozási lehetőségeinek erősítésére.

4.13. Számos szociális vállalkozás, amely a hátrányos helyzetű személyek munkaerőpiaci integrációjával foglalkozik, olyan ágazatokban működik, amelyek a körforgásos gazdaság részét képezik: szelektív hulladékgyűjtés és -kezelés, anyagok visszagyűjtése és újrahaználata, szociális mezőgazdaság, a nyilvános zöldterületek karbantartása. Ezek az ágazatok fontos foglalkoztatási területet képviselnek, és a vállalkozásoknak a munka világába való beilleszkedést elősegítő módszere különösen hatékonyak tűnik a migránsok munkaerőpiaci integrációját illetően is.

4.14. A migránsok foglalkoztatása sok esetben lehetővé teszi a társadalmi kirekesztés és a kulturális elszegényedés folyamatainak visszafordítását az Unióban, azáltal, hogy olyan hagyományos mesterségeket és kézműves tevékenységeket élleszt újjá, amelyek a generációváltás miatt nehézségekkel küzdöttek⁽²¹⁾. Tulajdonképpen a migráns polgárok sok kézműves és kisvállalkozást indítanak.

4.15. A migránsok befogadásához kapcsolódó projektek keretében számos, a szociális gazdaság körébe tartozó szervezet megállapodást kötött a központi intézményekkel és a helyi közigazgatással annak érdekében, hogy felül tudjanak kerekedni a rendszerben rejlő nehézségeken, és elősegítsék az újonnan érkezők elosztását a területen, ehhez pedig bevezették a „szétszórta befogadás” koncepcióját azzal a céllal, hogy megkönnyítsék a helyi közösségek számára a méltányos felelősségvállalási mechanizmusok elfogadását⁽²²⁾.

4.16. E projektek során a migránsok beilleszkedési folyamatainak előmozdítása kapott elsőbbséget, aminek jegyében nyelvtanfolyamokat, kompetenciafelméréseket és szakmai képzéseket tartottak. Ezáltal támogatni lehet a korábbi tanulmányok vagy szakmai tapasztalatok elismertetési mechanizmusait, amelyek révén javíthatók az újonnan érkezettek elhelyezkedési lehetőségei.

4.17. A „szétszórta befogadással” kapcsolatos programok némelyike hozzájárul a peremvidékek, mindenekelőtt a hegyi területek újbóli benépesítéséhez, ahol a migránsok jelenléte hozzájárul a gazdasági tevékenységek és a szolgáltatások fennmaradásához (kezdve az iskoláktól), csökkentve e területek elnéptelenedésének kockázatát. Mindenesetre e beavatkozások akkor lehetnek sikeresek, ha foglalkoztatáspolitikai és a lakhatással kapcsolatos intézkedések kísérik őket.

⁽¹⁹⁾ Javaslata európai parlamenti és tanácsi határozatra a be nem jelentett munkavégzés megakadályozására, valamint az ilyen típusú munkavégzéstől való elrettentésre irányuló együttműködés erősítését célzó európai platform létrehozásáról, COM(2014) 221 final/COM(2014) 221 final; HL C 161., 2013.6.6., 14. o. HL C 125., 2017.4.21., 1. o.

⁽²⁰⁾ Corsi, M., De Angelis, M., Frigeri, D., *working paper, The determinants of entrepreneurship for migrants in Italy. Do Italian migrants become entrepreneurs by „opportunity” or through „necessity”?* (Az olaszországi migránsok vállalkozó kedvét meghatározó tényezők. Az olaszországi migránsok „lehetőséget megragadva” vagy „szükségből” válnak vállalkozóvá?) Lásd még az ILO Cooperatives and the world of work sorozat 2., „Cooperating out of isolation: domestic workers’ cooperatives” (Együttműködés az elszigeteltségből: háztartási alkalmazottak szövetkezetei) című kiadványát.

⁽²¹⁾ HL C 351., 2012.11.15., 16. o.

⁽²²⁾ <http://www.interno.gov.it/notizie/carta-buona-accoglienza-nuovo-modello-integrazione>.

4.18. A szociális vállalkozások e körülmények között hálózatot alkothatnak a hagyományos vállalkozói világgal, lehetővé téve a migránsok számára, hogy megfelelően kialakított képzések és gyakornoki munkák révén beilleszkedjenek a munka világába ⁽²³⁾.

4.19. Ennek kapcsán egyértelműen a szövetkezeti vállalkozások által kialakított modell keltette fel a leginkább a kutatók érdeklődését, akik mélyrehatóan vizsgálták, hogy a szövetkezetek milyen szerepet játszanak a migránsokkal kapcsolatban. Ezekben a szociális vállalkozásokban a részvétel dimenziójának a biztonság és a védelem szempontjából van jelentősége, amikor strukturálódik a gazdasági tevékenység, mivel ez az informális gazdaságból és a be nem jelentett munkából való kiemelkedést jelenti.

4.20. Egy, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet által végzett konkrét elemzés azonosította azokat a területeket, amelyeken a szövetkezetek tevékenysége pozitívan hat a migránsok és a menekültek beilleszkedésére: ezek a munkaerőpiaci integráció; az ápolás és segítségnyújtás; az oktatás és képzés; támogatás a mindennapi élethez és az önállósághoz; piacra jutás; finanszírozáshoz jutás; jogi segítségnyújtás és tanácsadás; valamint az alapvető szükségletekkel kapcsolatos segítségnyújtás ⁽²⁴⁾.

4.21. Az EGSZB által először 2016-ban, majd 2017-ben megszervezett „Szociális vállalkozások európai napja” során az egyes esettanulmányok kiemelték a migrációra fordított figyelmet ⁽²⁵⁾, külön hangsúlyozva a folyamatos szakképzésre és a munkaerőpiaci integrációra irányuló intézkedéseket, különösen a migráns nőkkel kapcsolatosan.

4.22. Az Európai Bizottság is elismerte a szociális vállalkozásoknak a migrációval járó kihívások kezelésében játszott szerepét, amikor a 2016. évi szociális innovációs versenypályázatot a menekültek befogadásával és integrációjával kapcsolatos ötleteknek szentelte ⁽²⁶⁾. Az EGSZB reméli, hogy az Európai Bizottság továbbra is folyamatosan figyelmet fog fordítani a migrációval kapcsolatos kezdeményezésekre, és kiemelten kezeli ezeket az uniós politikák kialakítása során.

4.23. A munkaerőpiaci integráció, az oktatás és képzés, valamint a segítségnyújtás terén játszott fontos szerepük mellett számos szociális vállalkozás olyan projektek területén is aktív, amelyek célja, hogy elérhetővé tegyék a lakáshoz jutást számos migráns, különösen a menekültek és a menedékkérők számára. A szociális vállalkozások ezen ingatlankezelési modellje egyes országokban gazdasági szempontból jelentős méretet ért el, például Olaszországban, ahol több ezer ingatlant bocsátottak az integrációs projektek rendelkezésére, amelyek gyakran egyúttal a peremkerületek vagy -övezetek rehabilitációját is szolgálják.

4.24. Végezetül a szociális vállalkozások és általában a civil társadalom meghatározó szerepet töltenek be a segítségnyújtáshoz és az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében, jelentősen csökkentve az ellátáshoz való hozzáférés nehézségeit. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy státuszukhoz kapcsolódó hátrányos megkülönböztetés nélkül minden migráns számára biztosítsanak teljeskörű hozzáférést az egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz.

5. Az EGSZB „Szociális vállalkozások” állandó tanulmányozócsoportjának további észrevételei

5.1. A szociális vállalkozások kifejezett hajlandóságot és érzékenységet tanúsítanak az iránt, hogy az ápolással, a kulturális és környezeti javak kezelésével kapcsolatos ágazatokban, valamint a megosztásalapú gazdaságban és a körforgásos gazdaságban tevékenykedjenek. Ezek a vállalkozások értékes szövetségesek lehetnek az európai fejlődési modell „ökológiai átmenetet” szolgáló politikáinak támogatásában, amellyel, hogy ezek a tevékenységi területek az új munkahelyek teremtésének fontos bázisát jelentik.

5.2. A szociális vállalkozások támogatják és ösztönzik az emberek vállalkozó kedvét, és segítik őket abban, hogy gazdasági tevékenységbe fogjanak, függetlenül attól, hogy rendelkezésükre áll-e a tevékenység megkezdéséhez szükséges kezdőtőke. Különösen igaz ez a szövetkezeti típusú vállalkozásokra, ezért hasznos és fontos lenne, hogy az Európai Unió által a fejlődő országokban megvalósított fejlesztési együttműködési programokban helyet kapjanak a szociális vállalkozások népszerűsítésére irányuló programok is.

⁽²³⁾ Belső fejlesztésű anyag, Consorzio „Veneto Insieme”. További információk: <http://venetoinsieme.it/>.

⁽²⁴⁾ Szakirodalmi áttekintés: „Cooperatives and Refugees” (Szövetkezetek és menekültek), ILO 2016 (még nem tették közzé).

⁽²⁵⁾ Különösen az Okus Doma projekt a 2016. évi kiadásban és a Solidarity Salt projekt 2017-ben (lásd még: <https://www.eesc.europa.eu/en/agenda/our-events/events/2nd-european-day-social-economy-enterprises>).

⁽²⁶⁾ http://ec.europa.eu/growth/content/4-social-innovators-win-%E2%82%AC200000-2016-european-social-innovation-competition-0_en Lásd még: <http://eusc-2016.challenges.org/how-is-europe-supporting-the-integration-of-refugees-and-migrants/>.

5.3. Azoknak a bizonyítékoknak a fényében, amelyek alátámasztják, hogy a szociális vállalkozások hatékonyan segítik elő a migránsok foglalkoztatási és társadalmi integrációját, a tagállamokat fel kellene hívni arra, hogy vezessenek be foglalkoztatással kapcsolatos ösztönzőket, amelyekhez a munkaerőpiaci integrációban részt vállaló szociális vállalkozások férhetnek hozzá. Ezek az ösztönzők a nemzetközi védelemre való jogosultság elismerését követően két évig lehetnének érvényesek.

5.4. Figyelembe kell venni, hogy a következő években bizonyosan növekedni fog azoknak a migránsoknak a száma, akik az éghajlatváltozás következményeként fokozódó elsivatagosodás, éhínségek és környezeti katasztrófák miatt hagyják el otthonukat. Ez a jelenség arra kényszerít minket, hogy felülvizsgáljuk a menekült, a menedékkérő és a gazdasági menekült közötti mesterséges és diszkriminatív különbségtételt, legalább azokban az esetekben, amelyekben a migránsok éhínség és környezeti katasztrófák elől menekülnek.

5.5. Ezért folytatnunk kell a fenntartható fejlődés és az ökológiai átmenet előmozdítását célzó intézkedéseket, amelyek a gazdaság számára szintén pozitív következményekkel járhatnak, növelve a szociális gazdasági vállalkozások által a növekedés, a befogadás és a jólét előmozdításában betöltött szerepet, amint azt az EGSZB legutóbbi véleményei is hangsúlyozzák⁽²⁷⁾.

Kelt Brüsszelben, 2018. május 23-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽²⁷⁾ „Az éghajlat-politikai fellépések fellendítése nem állami szereplőkkel” című vélemény (HL C 227., 2018.6.28., 35. o.), valamint az „Új fenntartható gazdasági modellek” című vélemény (HL C 81., 2018.3.2., 57. o.).